

ILMA STOP ELI

TAUSTA-AINEISTOA JA JATKOTEHTÄVIÄ

Haluatko käsitellä STOP!-ilmastopelin teemoja syvällisemmin luokkasi kanssa? Tässä vinkkipaketissa on esiteltynä kuusi teemaa, joita voi käsitellä STOP!-ilmastopelin tausta-aineistona tai jatkotehtävinä. Aineistot käsittelevät muun muassa koulutusta, ilmastonmuutoksen vaikutuksia, vaikutusmahdollisuuksia ja eriarvoisuutta. Viimeisen otsikon alle on koottu erikseen tapausesimerkkejä, jotka vaikuttavat myös STOP!-ilmastopelin nuorten elämään ja tulevaisuuden näkymiin.

Tausta-aineistoissa ja jatkotehtävissä nousevat esille monet laaja-alaisen osaamisen tavoitteet, ja ne sopivat useisiin oppiaineisiin (YH, GE, UE, AI, FI, PS) ja osaksi monialaisia oppimiskokonaisuuksia.

Teemat koostuvat aineistoehdotuksista, joista opettaja voi sekä valita yksittäisiä tehtäviä tunnin yhteyteen että yhdistellä suurempia tuntikokonaisuuksia. Aineistoehdotukset on jaoteltu symbolein niiden luonteen, laajuuden ja haastavuuden mukaan. Helpommat aineistot sopivat paremmin yläkouluun, vaativammat taas toiselle asteelle.

HAASTAVUUS

X = helppolukuinen teksti, aineisto selittää käsillä olevan aiheen ymmärrettävästi ja suoraan

XX = haastavampi aineisto, sisältää useampia näkökulmia ja vaatii pohdintaa

XXX = hankala aineisto, joka ei selitä itseään tai käsittelee aihettaan lukuisista näkökulmista, soveltuu paremmin useamman oppilaan yhdessä ja osissa tarkasteltavaksi

LAAJUUS

○ = luettavissa muutamassa minuutissa, sopii pieneksi tehtäväksi osana oppituntia

● = pidempi aineisto, jolle on syytä varata riittävästi aikaa oppitunnista

● = syvällistä tutustumista vaativa kokonaisuus tai aineisto, joka vie kokonaisen oppitunnin tai vähintään merkittävän osan siitä

AINEISTON MUOTO

- = artikkeli tai uutinen
- = vuorovaikutteinen materiaali
- = tilasto tai laajempi sivusto
- = media-aineisto

Vinkki:

Voitte käyttää luokassa aineistoja esimerkiksi pienryhmissä keskusteluun tai tiivistelmien, esitelmien, esseiden ja väitelyharjoitusten tausta-aineistona. Kukin kokonaisuus sisältää myös pohdintakysymyksiä, joita voitte miettiä yhdessä.

1. KÖYHYYS, RADIKALISOITUMINEN JA MAAILMANKUVAT

Oppiaine: YH, AI, FI, PS, UE

Tavoite: Pohditaan, millä tavalla köyhyys ja näköalattomuus ajavat mukaan väkivaltaiseen toimintaan. Pohditaan, millainen maailmankuva radikalisoituneella ihmisellä on ja millä tavalla itse hahmotamme maailmaa.

Taustaa: Terrorismi ja väkivalta ovat tiuhaan uutisissa, mutta epävakauden juurisyihin puututaan harvemmin. Muutama vuosi sitten tehty tutkimus nosti esiin, että köyhillä alueilla riittävänä kannustimena aseelliseen ryhmään liittymisessä saattaa olla niinkin pieni asia kuin oman kännykän ja pienen rahasumman saaminen. Kun maailma ympärillä vaikuttaa toivottomalta, väkivaltaisen ideologia voi tarjota sekä purkauksenaan turhautumiselle että mahdollisuuden kuulua yhteisöön.

AINEISTOJA:

UUTINEN / TAUSTATUTKIMUS

Laajuus: ● (uutiset)

● (taustatutkimus)

Haastavuus: X (uutiset)

X X X (taustatutkimus)

Kännykkä ja 50 dollaria riittävät terroristin värväämiseen Somaliassa. Helsingin Sanomien artikkeli on ainoastaan tilaajien luettavissa. Viimeinen linkki on alkuperäinen tutkimus, johon uutisjuttu ja tiedote viittaavat.

www.kirkonulkomaanapu.fi/ajankoh-taista/uutiset/uskonto-tai-ideologia-eivat-ole-paasyita-terroristiliikkeisiin-liittymiseen/

www.hs.fi/ulkomaat/art-2000002764833.html

[Paper266.pdf](https://paper266.pdf) (issafrika.s3.amazonaws.com)

UUTINEN

Laajuus: ● **Haastavuus:** X

Artikkeli pakolaisuuden juurisyistä Länsi-Afrikassa

Länsi-Afrikassa useimmat pakenevat lähelle, mutta ilmastonmuutos voi ajaa miljoonat kohti Eurooppaa – kolme syytä, jotka saavat ihmiset liikkeelle | Yle Uutiset | yle.fi

UUTINEN

Laajuus: ● **Haastavuus:** X

Maailma.net-sivuston uutinen suomalaisen median kehityskaikuvista

www.maailma.net/blogit/kehitysmaita-uutisoidaan-edelleen-ikavia-asioita-selvityksen-mukaan-konflikti-on-yleisin

INTERAKTIIVINEN AINEISTO

Laajuus: ● Haastavuus: X

Peli elämästä -noppapeli, jonka tavoite on osoittaa, miten huonot sattumat ja valinnat voivat johtaa radikalisoitumiseen

www.kirkonulkomaanapu.fi/wp-content/uploads/2020/04/Peli-elamasta.pdf

VINKKI:

Maailma hakukoneen silmin

- Millaisia kuvia eri maista ja maanosista välittyy esimerkiksi internetin hakukoneiden kuvapalveluiden kautta? Millaisia tuloksia saatte hakemalla hakukoneella esimerkiksi "Ethiopia", "Finland", "Nigeria", "India" tai "Peru"?
- Millaisia eroja maiden välillä esiintyy?
- Mistä kuvien erilaisuus kertoo?
- Millaisia kuvia haluaisitte itse näyttää Suomesta ulkomaalaisille? Millaisia kuvia uskotte tarkastelemienne maiden asukkaiden haluavan välittää koti-maastaan teille? Voitte etsiä lisää kuvia esimerkiksi Twitteristä ja Instagramista ja katsoa, eroavatko ne hakukoneiden ehdottamista kuvista.

TEEMOJA JA JATKOKYSYMYKSIÄ:

- > Millaisia uutisia olette viime aikoina kuulleet eri puolilta maailmaa? Millaisia kuvia maailmasta teille on välittynyt uutisten, somen, ystävien tai jonkin muun kanavan kautta? Miten ne ovat eronneet toisistaan?
- > Miten internet vaikuttaa väkivaltaiseen radikalisaatioon? Avaako se ihmiselle uusia näkymiä maailmaan vai muodostaako se kuplia, joissa väkivaltaiset ryhmät levittävät ideologiaansa?
- > Millaiset asiat ajavat ihmisiä turvautumaan väkivaltaan? Mitkä tekijät ovat ulkoisia, mitkä taas sisäisiä, ja mitä yhteyksiä niiden välillä on?

2. KOULUTUS

Oppiaine: YH

Tavoite: Pohditaan koulutuksen merkitystä tulevaisuuden rakennuspalikkana, koulutuksen sukupuolittuneisuutta sekä opintielle mahdollisesti nousevia erilaisia esteitä.

Taustaa: Koulutus on avain parempaan tulevaisuuteen, mutta varsinkin köyhemmissä maissa kaikilla ei ole mahdollisuutta saada haluamaansa opetusta. Koulutielle nousevat esteet voivat olla seurausta esimerkiksi yhteiskunnan riittämättömistä resursseista, kieliongelmistä ja suoranaisestä rasismista, perheen vastustuksesta tai konflikteista.

AINEISTOJA:

UUTINEN

Laajuus: **Haastavuus:** X

Suomessa vuodesta 2016 järjestetty vuosittainen Planin Girls Takeover -tempaus nousi maailmanlaajuisesti menestykseksi. Nuoret valtaajat vaativat tempauksessa tasa-arvoisempaa teknologiaa ja lisää naisia alalle.

www.plan.fi/tytot-ottivat-vallan-ja-vaativat-tasa-arvoisempaa-teknologiaa

UUTINEN

Laajuus: **Haastavuus:** X

Planin vuoden 2020 Girls Takeover -päivän teemana olivat tytöt ja teknologia. Teknologiaeteollisuus on erittäin nopeasti kasvava ala, joka vaikuttaa vahvasti siihen, millaisessa maailmassa elämme, mutta sukupuolten välillä on yhä merkittävä digikulu. Koulutus ohjaa eri sukupuolia yhä omille urapoluilleen.

www.plan.fi/sukupuolten-tasa-arvo-ei-to-teudu-ilman-tyttoja-teknologian-kehittajina

TILASTO / SIVUSTO

Laajuus: **Haastavuus:** XX

OECD:n raporttisarja eri maiden nuoria koskevista keskeisistä haasteista. Sivulla on myös lisää materiaalia aiheesta. Sopii esimerkiksi useamman ryhmän vertailevaksi tutkimuskokonaisuudeksi. Linkkeihin on valittu esimerkkejä Euroopasta, Aasiasta, Afrikasta ja Latinalaisesta Amerikasta (Peru, Norsunluurannikko, Kambodža ja Moldova).

www.oecd.org/dev/inclusivesociety/sanddevelopment/youth-issues-in-peru.htm

www.oecd.org/countries/cotedivoire/youth-issues-in-cote-ivoire.htm

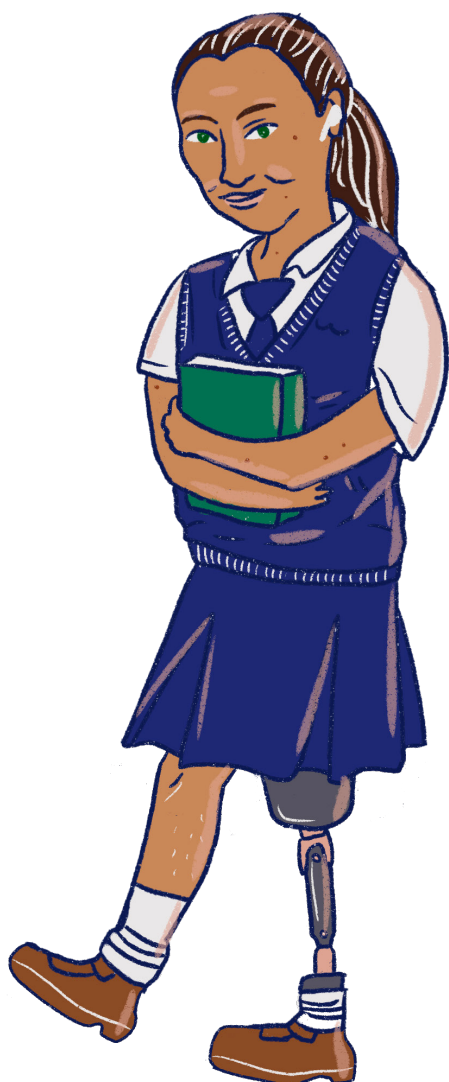
www.oecd.org/dev/inclusivesociety/sanddevelopment/youth-inclusion-cambodia-sixty-seconds.htm

www.oecd.org/dev/inclusivesociety/sanddevelopment/youthwell-beingpolicy-reviewofmoldovaa60secondsguide.htm

Laajuus: **Haastavuus:**

UNICEFin esitys koulutushaasteista Nigeriassa sekä tarvittavista ratkaisuista ongelman eri ulottuvuuksiin. Joka viides koulua käymätön lapsi maailmassa on nigerialainen. Sivun lopussa on myös aiheeseen liittyviä uutisia, joita voi hyödyntää myös ensimmäisen kokonaisuuden maailmankuvien yhteydessä.

www.unicef.org/nigeria/education

TEEMOJA JA JATKOKYSYMYKSIÄ:

- > Millä tavalla koulutuspolut Suomessa ja maailmalla ovat sukupuolittuneita? Oletko kokenut, että sinua olisi ohjattu valitsemaan jokin tietty suunta?
- > Millaiset tekijät estävät koulunkäynnin tai saavat koulua käyvät nuoret keskeyttämään opintonsa ennen kuin itse haluaisivat?
- > Mitä vaikutuksia koulutuksella tai sen puutteella on nuorten elämään ja yhteiskuntaan laajemmin?

3. ILMASTONMUUTOKSEN VAIKUTUKSET

Oppiaine: YH, GE

Tavoite: Pohditaan ilmastomuutoksen juurisyitä, sen aiheuttamia uhkia erityisesti tyttöjen elämässä sekä sitä, kuinka ilmastomuutos on jo nähtävissä maailmassa.

Ilmastomuutos myllertää maailmaa ennennäkemättömällä tavalla ja vauhdilla. Jo nyt se pakottaa sekä yksilöt että yhteisöt eri puolilla maailmaa mukautumaan muuttuviin olosuhteisiin sekä aiheuttaa suurta yhteiskunnallista kuohuntaa.

AINEISTOJA:

UUTINEN

Laajuus: **Haastavuus:** X

Planin kirjoitus siitä, kuinka ilmastomuutoksen vaikutukset ovat äärimmäisen vakavia koko ihmiskunnalle, mutta erityisesti kehittyvien maiden köyhille ja haavoittuville ryhmille, kuten tytöille ja naisille.

www.plan.fi/vaikuttamisty%C3%B6/ilmastonmuutos

UUTINEN

Laajuus: (yksittäiset artikkelit)
 (koko lehti)
Haastavuus: X X

Globalisti-lehden teemanumero ruokaturvasta ja ilmastomuutoksen vaikutuksista ruoantuotantoon, nälkään ja veden riittävyyteen. Sisältää myös ruokaturvan käsitettä esittelevän johdantoartikkelin.

www.issuu.com/tekoja/docs/globalisti_2018_issuu

SIVUSTO

Laajuus: mahdollisuus irrottaa pienempiä kokonaisuuksia
Haastavuus: X X

Changemakerin materiaalipaketti kestävän rauhan osatekijöistä ja muun muassa ilmastomuutoksen aiheuttamista uhkista vakaudelle. Esimerkiksi sivujen 12–13 karta eri maiden kyvystä sopeutua ilmastomuutokseen.

<https://img.materialbank.net/NiboWEB/kirkonulkomaanapu/showCartPublicContent.do?uuid=12589581&random=479892&lang=fi>

SIVUSTO

Laajuus: **Haastavuus:** X

Ilmastomuutos näkyy jo Suomenkin luonnossa, WWF:n tietopaketti

www.wwf.fi/ilmastonmuutos-suomessa

MEDIA-AINEISTO

Laajuus: Haastavuus: **X**

Kööpenhaminan ilmastokokouksen (2009) edellä tehty reportaasi Perun perunanviljelijöistä ja ilmastomuutoksen vaikutuksista heidän jokapäiväiseen elämäänsä.

www.youtube.com/watch?v=b9_QclhM-GBA

UUTINEN

Laajuus: Haastavuus: **X**

YK-liiton artikkeli ilmastopakolaisuudesta

www.ykliitto.fi/uutiset-media/uutiset/ilmastopakolaisia-on-joko-satoja-miljoonia-tai-ei-lainkaan

SIVUSTO

Laajuus: , erilaisia kokonaisuuksia
Haastavuus: **XX**

Ahtisaari-päivien opetusmateriaalipaketti ilmastomuutoksen ja konfliktien yhteydestä.

www.ahtisaaripaiva.fi/osallistu/opetusmateriaalit/ilmasto-ja-konfliktit/

TEEMOJA JA JATKOKYSYMYKSIÄ:

> Millä tavalla ilmastomuutos näkyy rikkaissa maissa? Entä köyhemmissä maissa? Oletko huomannut vaikutuksia omassa elämässäsi tai lähiympäristössäsi?

> Millä tavalla ilmastomuutoksesta keskustellaan? Oletko huomannut sävyssä eroja, kun puhe on ollut Suomesta tai muista maista?

> Millä tavalla ja miksi ilmastomuutoksen vaikutukset ovat vakavia erityisesti tytöille?

4. VAIKUTUSMAHDOLLISUUDET JA ERIARVOISUUS

Oppiaine: YH, AI

Tavoite: Pohditaan, mitkä kaikki seikat aiheuttavat eriarvoisuutta, ja mietitään, mitä tunteita Ilmastopelin pelaaminen synnytti.

Taustaa: Yksi STOP!-ilmastopelin keskeinen elementti on hahmojen välinen eriarvoisuus. Esimerkiksi yhteiskunnallinen asema, sukupuoli, kieli ja etninen tausta vaikuttavat merkittävästi siihen, kenen ääni pääsee kuuluviin yhteiskunnassa.

AINEISTOJA:

UUTINEN

Laajuus: **Haastavuus:**

Maaailmanpankin artikkeli ketšuankielisen vähemmistön ongelmista päästä yhteiskunnallisten palveluiden piiriin Perussa.

www.worldbank.org/en/news/feature/2014/04/16/discriminados-por-hablar-su-idioma-natal-peru-quechua

SIVUSTO

Laajuus: **Haastavuus:**

Laaja kokonaisuus globaalista eriarvoisuudesta eri mittareilla tarkasteltuna, sopii jaettavaksi pienemmiksi osa-alueiksi suuremmalle ryhmälle.

www.inequality.org/facts/global-inequality

MEDIA-AINEISTO

Laajuus: (mediat-aineisto),

(tausta-artikkelit)

Haastavuus:

Vuonna 2015 gambialainen räppäri Killa Ace julkaisi maan itsevaltaista presidenttiä ja tämän lähipiiriä kritisoivan kappaleen Ku Boka C Geta G. Sen taustalla oli vanha paikallinen sanonta: "Jos kuulut laumaan, olet myös oikeutettu juomaan maitoa". Kappale kiellettiin nopeasti, ja räppäri joutui pakenemaan maasta. Vuoden 2016 vaaleissa maata pitkään hallinnut presidentti yllättäen hävisi opposition vastaehdokkaalle, mutta kieltäytyi hyväksymästä tulosta. Länsi-Afrikan valtioiden yhteinen sotilaallinen puuttuminen tilanteeseen pakotti kuitenkin presidentin taipumaan vaalitulokseen.

www.youtube.com/watch?v=HPdVnTq-FuWU&t=257s

www.youtube.com/watch?v=OGG2KI-fma88

www.freemuse.org/news/gambia-rapper-forced-to-flee-after-song-criticizing-president-goes-viral-2

www.theguardian.com/news/2018/may/22/how-to-topple-a-dictator-the-rebel-plot-that-freed-the-gambia-yahya-jammeh

VINKKI:

Take a Step Forward -harjoite

Tavoite: Harjoitteessa osallistujia kannustetaan eläytymään heille annettuun rooliin. Harjoitteen tavoitteina on lisätä empatiakykyä erilaisuutta kohtaan, kasvattaa osallistujien tietoisuutta epäoikeudenmukaisuudesta globaalissa maailmassa sekä tarkastella kriittisesti omia ennakkoluuloja.

www.changemaker.fi/wp-content/uploads/CM_roolikorttiharjoite_vihko_suomi_NETTIVERSIO.pdf

Etuoikeuskävely

Tavoite: Havainnollistaa yhteiskunnan eriarvoisuutta tuomalla esiin erilaisia osallistumista rajoittavia esteitä ja normeja ja auttaa eläytymään toisenlaisen ihmisen asemaan.

www.globaalikoulu.net/wp-content/uploads/2017/09/Plan_Vihapuhe_koulutusmateriaali_34s.pdf

Vihapuheesta dialogiin -koulutusmateriaali, s. 20

POHDINTAKYSYMYKSIÄ:

- > Mitkä seikat voivat avata yksilön silmiä eriarvoisuudelle?
- > Mitä seurauksia eriarvoisuuteen puuttumisella voi olla yksilölle, joka puuttuu siihen?
- > Mitkä oikeudet suojelevat sananvapautta?

TEEMOJA JA JATKOKYSYMYKSIÄ:

- > Miltä eriarvoisuus ilmastopelissä tuntui?
- > Pohtikaa ryhmässä, olitteko tyytyväisiä pelin lopputulokseen.
- > Miten heikommassa asemassa olevat saivat äänensä kuuluviin?
- > Kenen viestit mediassa pääsevät läpi? Seuraa uutisia joidenkin päivien ajan: ketkä saavat näkökulmiaan esille?

5. TALOUDELLISET RESURSSIT JA ILMASTONMUUTOS

Oppiaine: YH, GE

Tavoite: Pohditaan jännitettä ilmastonmuutoksen torjumisen ja talouskysymysten välillä.

Taustaa: Monien maiden talous nojaa yhä erittäin saastuttaviin teollisuudena-loihin. Konfliktit, korruptio ja tulevaisuuden laiminlyöminen nykyhetken kustan-nuksella ovat usein esteinä talouden kehitykselle ja monipuolistamiselle, mutta ongelman lykkääminen myöhemmäksi voi pahentaa tilannetta entisestään.

AINEISTOJA:

TILASTO/SIVUSTO

Laajuus: ● **Haastavuus:** X X X

The Observatory of Economic Complexi-
tyn (OEC) tietopaketit Nigerian, Perun ja
Suomen talousrakenteesta. Soveltuu hyvin
esimerkiksi useamman ryhmän vertailevaksi
tutkimukseksi.

www.oec.world/en/profile/country/nga

www.oec.world/en/profile/country/per

www.oec.world/en/profile/country/fin

UUTINEN

Laajuus: ● **Haastavuus:** X

Artikkeleja ”öljyn kirouksesta” – maista, joiden
pitäisi olla luonnonvarojensa perusteella
rikkaita, mutta joissa öljymiljoonat ovat
kertyneet vain harvojen käsiin ja öljyteollisuus
jarruttaa koko valtion kehitystä.

[www.yle.fi/aihe/artikkeli/2014/08/22/
oljyn-ja-kaivannaisten-kirous](http://www.yle.fi/aihe/artikkeli/2014/08/22/oljyn-ja-kaivannaisten-kirous)

www.yle.fi/uutiset/3-6152581

[www.voima.fi/arkisto-voima/htt-
pwww-voima-ficontentviewfull1542/](http://www.voima.fi/arkisto-voima/httpwww-voima-ficontentviewfull1542/)

TILASTO/SIVUSTO

Laajuus: ● **Haastavuus:** X

Suomen YK-liiton Globalis-sivuston tieto-
paketit Suomesta, Nigeriasta ja Perusta.
Sopii hyvin esimerkiksi useamman ryhmän
vertailevaksi tutkimukseksi.

www.globalis.fi/Maat/suomi

www.globalis.fi/Maat/nigeria

www.globalis.fi/Maat/peru

TEEMOJA JA JATKOKYSYMYKSIÄ:

> Miksi mittavat luonnonvarat eivät
välttämättä tuo taloudellista hyvin-
vointia maalle tai sen asukkaille?

> Miten teollisuusrakenteeltaan
yksipuolisia maita voitaisiin auttaa
monipuolistamaan talouttaan?

6. TAPAUSESIMERKIT

Globaalin oikeudenmukaisuuden kysymykset ovat moniulotteisia ja usein myös vahvasti linkittyneitä toisiinsa. Seuraava osio avaa tarkemmin joitain konkreettisia kysymyksiä, jotka vaikuttavat myös ilmastopelin hahmojen jokapäiväiseen elämään ja tulevaisuudennäkymiin. Näitäkin aineistoja on mahdollista käsitellä joko omina kokonaisuuksinaan tai pienempinä palasina.

A) PARSANVILJELY PERUSSA

Oppiaine: YH, GE

Tavoite: Havainnollistaa, kuinka talouskasvu ja kestävä kehitys eivät aina kohtaa, mutta kuinka tilanne on myös vaikea ympäristölle haitallisilta aloilta toimeentulonsa saaville ihmisille.

Taustaa: Maailmanpankin tuella Perua on yritetty nostaa köyhyydestä kehittämällä arvokkaiden vientikasvien viljelyä. Keinokastelun avulla kuivia ja aikaisemmin tuottamattomia alueita on saatu kasvamaan esimerkiksi parsaa, granaattimenoita ja avokadoja. Niiden myyminen ulkomaille tuo varallisuutta Peruun ja tarjoaa työpaikkoja paikallisväestölle, mutta uusiutumattoman pohjaveden käyttö on johtamassa ekologiseen katastrofiin. Jo nyt köyhällä väestöosalla on pulaa puhtaasta vedestä.

AINEISTOJA:

UUTINEN

Laajuus: **Haastavuus:**

Artikkeleja parsanviljelyn, talouskasvun ja vedenkäytön hankalasta kietoutumisesta toisiinsa.

Despite Economic Gains, Peru's Asparagus Boom Threatening Water Table | The World from PRX (pri.org)

Asparagus: Draining Peru dry - Sustainable Food Trust - Sustainable Food Trust

Avokadon ja parsan kasvatus aiheuttaa vesipulaa Perussa | Yle Uutiset | yle.fi

MEDIA-AINEISTO

Laajuus: **Haastavuus:**

Parsanviljelyn vaatima mittava keinokastelu on jo pakottanut paikalliset tinkimään vedenkäytöstään.

www.youtube.com/watch?v=1SgYIZ-JHDv4

TEEMOJA JA JATKOKYSYMYKSIÄ:

> Kuinka kestävä tie on talouskasvu ympäristön kustannuksella?

> Onko köyhillä mailla varaa hylätä teollisuudenaloja, jotka tuovat kipeästi kaivattuja työpaikkoja?

> Pitääkö Suomessakin olla tarjolla kaikkia hedelmiä ja vihanneksia ympäri vuoden, vaikka ne täytyisi tuoda tänne eri puolilta maailmaa? Mikä on oman elämäntapamme vaikutus ympäristöongelmiin kaukaisissakin maissa?

B) LIIKAKALASTUS LÄNSI-AFRIKAN RANNIKOLLA

Oppiaine: YH, GE, UE, AI

Tavoite: Pohditaan, millaisia ongelmia liittyy kaikkien käytössä olevien yhteisten resurssien hyödyntämiseen.

Taustaa: Länsi-Afrikan rannikko on eräs maailman parhaimmista kalastusalueista. Kalastus on paikallisesti tärkeä elinkeino sekä myös proteiinin lähde, mutta samoille apajille on myös paljon ulkomaisia tulijoita. Pienillä veneillä liikkuvien paikallisten kalastajien lisäksi vesillä liikkuu myös suuria kalastusaluksia esimerkiksi EU:sta ja Kiinasta. Kalalle on kysyntää rikkaassa pohjoisessa, missä siitä myös saa parhaimman hinnan. Keskimääräinen suomalainen syö noin viisitoista kiloa kalaa vuodessa, kun taas Saharan eteläpuolisessa Afrikassa vastaava luku on yhdeksän kiloa.

AINEISTOJA:

UUTINEN

Laajuus: **Haastavuus:**

Uutinen suomalaisten ruokailutottumuksista

www.luke.fi/uutinen/mita-suomessa-syotiin-vuonna-2019/

UUTINEN

Laajuus: **Haastavuus:**

YK:n ruokajärjestön FAO:n artikkeli kalan viennin merkityksestä Afrikan taloudelle ja siitä, miten suurin osa saaliista päättyy ulkomaille.

Fish trade in Africa: an update | GLOBE-FISH | Food and Agriculture Organization of the United Nations (fao.org)

SIVUSTO

Laajuus: **Haastavuus:**

Suomalaisen nuorisoverkoston kampanja kestävämmän ja reilumman kalastuksen puolesta.

www.changemaker.fi/kadonneet-evaat/lisatietoa-kampanjasta-kadonneet-evaat/

UUTINEN

Laajuus: (koko lehti),
 (yksittäiset artikkelit)

Haastavuus:

Liikakalastusteemainen lehti saman kampanjan yhteydessä. Johdantoartikkeli ”Liikakalastus tyhjentää maailman meret”, s. 12–17. Sopii myös useamman ryhmän yhteiseksi tutkimusaiheeksi.

Globalisti 2/2016 – teemana liikakalastus, Kirkon Ulkomaanapu / Finn Church Aid -issuu

INTERAKTIIVINEN AINEISTO

Laajuus: **Haastavuus:**

Kuvaus: Interaktiivinen tapauskertomus kansalaisaktiivien ja toimittajan yrityksistä paljastaa laittomasti kalastava alus, jonka toimintaan paikalliset viranomaiset ovat haluttomia puuttamaan.

<https://interactive.aljazeera.com/aje/2014/piratefishingdoc/>

Näkökulma takavuosina puhuttaneeseen "Somalian merirosvouteen" eli siihen, miten liikakalastus ja kalavesien pilaantuminen ajaa paikalliset kalastajat turvautumaan merirosvouteen.

www.independent.co.uk/voices/commentators/johann-hari/johann-hari-you-are-being-lied-to-about-pirates-1225817.html

YK:n julkaiseman Africa Renewal -lehden artikkeli ongelman eri ulottuvuuksista.

Overfishing destroying livelihoods | Africa Renewal (un.org)

TEEMOJA JA JATKOKYSYMYKSIÄ:

> **Ns. "yhteislaitemen ongelma"** – kaikki haluavat päästä syömään kalaa ja hyödyntämään yhteisiä meriä, mutta kun kaikki kalastavat liikaa, saalista riittää vuosi vuodelta vähemmän jaettavaksi. Miksei ongelmaa ole pystytty vuosikymmenten aikana ratkaisemaan?

> **Vaikutammeko Suomessa omilla kulutustottumuksillamme ja ruokavaliollamme maailman ongelmiin?** Voisimmeko syödä enemmän lähellä pyydettyä kotimaista kalaa ja miksi niin ei jo laajasti tehdä?

> **UE: Miten maailman merien tyhjentäminen suhteutuu tilanhoitajaetiikkaan?** Miten eri uskonnot ovat ottaneet kantaa luonnonvarojen kestävämpään käyttöön?

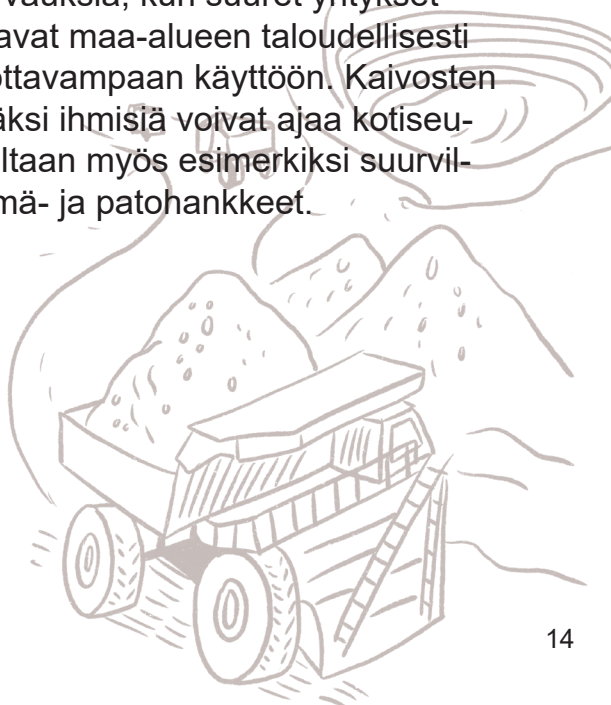
> **AI: Miksi uutisartikkeli on toteutettu interaktiivisessa muodossa?** Mitä jutun kautta on haluttu kertoa ja mitä sen esitystapa tuo lisää perinteiseen lehtiartikkeliin verrattuna? Pitäisikö Suomessakin median tuoda tällaisia kysymyksiä enemmän esille ja millä tavalla?

C) KAIVOSTOIMINTA JA MAANKÄYTTÖOIKEUDET

Oppiaine: YH, GE

Tavoite: Pohditaan, miten maailmantalouden tarvitsemien resursien kaivaminen vaikuttaa paikallisväestön elämään ja miksi niistä saatavista hyödyistä jää usein vain murusia paikallisille.

Taustaa: Kaivokset ovat valtavia hankkeita, jotka myllertävät ympäristöä laajalta alueelta. Monissa köyhemmissä maissa päätökset uusien kaivoslupien myöntämisestä tehdään kaukana itse kaivoksen paikasta ja paikallista väestöä kuulematta. Luvan myöntävän maan näkökulmasta kaivokset tuovat työpaikkoja ja vaurautta, mutta paikallinen väestö voi menettää kotinsa ja toimeentulonsa saamatta kuitenkaan osaansa kaivoksen tuomasta taloudellisesta hyödystä. On myös mahdollista, ettei paikallinen väestö voi todistaa omistusoikeuttaan paikkaan, jossa on asunut jo sukupolvien ajan, ja jää kokonaan ilman korvauksia, kun suuret yritykset ottavat maa-alueen taloudellisesti tuottavampaan käyttöön. Kaivosten lisäksi ihmisiä voivat ajaa kotiseuduiltaan myös esimerkiksi suurviljelmä- ja patohankkeet.

AINEISTOJA:

MEDIA-AINEISTO

Laajuus: **Haastavuus:**

Brittiläisen Oxfam-järjestön lyhyt johdatusvideo maakaappauskysymyksistä (land grabbing).

www.youtube.com/watch?v=OBbRPj-Vb4XA

MEDIA-AINEISTO

Laajuus: **Haastavuus:**

Yhdysvaltalaisen Columbia SIPA-yliopiston (New York) hanke keinoista löytää sekä paikallisten oikeuksia että taloudellista toimintaa tukevia ratkaisuja.

Preventing Social Conflict in the Peruvian Mining Industry

MEDIA-AINEISTO

Laajuus: **Haastavuus:**

Eettisen kaupan puolesta ry:n (Eetti) videosarja eettisen läppärin metsästyksestä. Sarja tarkastelee nykyelektronikalle välttämättömien kaivannaisten tuottamisen yhteiskunnallisia ulottuvuuksia ja ympäristövaikutuksia sekä selvittää, onko länsimaisen kuluttajan ylipäättään mahdollista hankkia eettisesti kestävää elektroniikkaa nykyisessä talousjärjestelmässä.

www.eetti.fi/toiminta/teemat/eettinen-lappari

TEEMOJA JA JATKOKYSYMYKSIÄ:

> Tiedätkö, missä kännykkäsi on suunniteltu ja koottu tai mistä siihen tarvittavat eri osat ovat peräisin?

> Suomessakin on keskusteltu aktiivisesti kaivosten vaikutuksista lähiympäristöihinsä. Millaisia uutisia olet kuullut aiheesta?

Tekijä: Jaro Karkinen